

политически поведенчески модели у публиката, без да е налице обективна среда, която да предразполага за тяхното упражняване (предвид закостенялата и изоставаща държавнополитическа философия и практика на Османската империя), означава само едно - съзнателна подготовка на българското общество в перспектива за функциониране в нова, по-добра политическа среда. И независимо, че на много изследователи им прави впечатление стряскащата липса на дискусия в общественото пространство на Възраждането около възможните форми на бъдещото самостоятелно държавно управление (това засяга преимуществено емигрантския печат, докато е напълно невъзможно при вътрешния), то постепенното и методично обогатяване на националната политическа култура с модели на ориентация е своего рода **дългосрочно инвестиране в националната кауза, ежедневно упражнение по политика.**

Политиката за българите през Възраждането е пределно еластично понятие. Тя се простира върху цялото им битие, свързана е с най-разнообразни активности, които материализират неустойчивата ѝ полиморфност. В този смисъл и политическият характер на възрожденските издания не може да се свежда до традиционната представа за **политически печатни органи**. Редно е да припомним, че европейски опит да разшири именно в тази посока разбирането за характера на политическия вестник прави успешно още в края на XVIII в. основателят на "Таймс" - Джон Уолтър I, който дава синтезирано определение за своето издание, признавано през целия XIX век от всички (вкл. и от българите) за еталон на могъщ политически вестник. Английският печатен орган е изградил своето обществено влияние върху стриктно спазваната дистанция спрямо политическите сили, която обезпечава журналистическата обективност, без да снижава интензитета на политическия му характер: „Политически вестник е не този, който се обвързва с една политическа партия, а ангажираният с разискването на политически казуси, на събития и теми с политически заряд.“

Всесилието на периодичния печат е в неговия контрол над общественото съзнание, омагьосващата лекота и бързината, с която осветлява случващото се в целия свят. Вестниците на модерната епоха осигуряват тоталната видимост на политиката, събличат я от нейната дотогавашна сакралност и елитарност - българската интелигенция знае колко опасен инструмент за манипулация могат да бъдат те, ако се експлоатират за нечистоплътни цели или се консумират от незряла публика: „... *периодическите вестници царуват на светът: те турят народите едни срещу други [...].* Какво опасно нещо има в вестниците? Заблуддението...“ („Напредъкът“, в. „Турция“, бр. 20, 3 юли 1871, с. 3) Затова като най-важна „гил-